

2009-01-30

Ärendenr 325/07

Aktbil 47

Stockholms tingsrätt

Box 8307

104 20 STOCKHOLM

STÄMNINGSAKSÖKAN

Kärande:

Diskrimineringsombudsmannen

Box 3686

103 59 STOCKHOLM

Företrädare:

Jur.kand. Marie Nordström

Tel: 08/ 120 20 799

Svaranden:

Försäkringskassan

103 51 STOCKHOLM

Uppgivet ombud

Kjell Skoglund

Försäkringskassan

Huvudkontoret, Processjuridiska enheten

103 51 STOCKHOLM

Saken:

Fråga om brott mot 11 § lag (2003:307) om
förbud mot diskriminering

Diskrimineringsombudsmannen (DO) ansöker härmed om stämning mot Försäkringskassan i tvist om brott mot lag (2003:307) om förbud mot diskriminering (i fortsättningen DFL).

DO för som part talan för SA jämlikt 22 § DFL. SA har medgett att DO skall föra hans talan.

YRKANDEN

DO yrkar att tingsrätten förpliktar Försäkringskassan att till SA utge allmänt skadestånd med 100 000 (hundrausen) kronor jämlikt 16 § DFL avseende den kränkning som diskrimineringen inneburit.

Ränta yrkas på det allmänna skadeståndet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämningsansökan till dess full betalning sker.

DO förbehåller sig rätten att senare inkomma med yrkande om ekonomiskt skadestånd.

DO yrkar slutligen ersättning för rättegångskostnader med belopp som senare kommer att anges.

OMSTÄNDIGHETER I SAK

SA har tillsammans med sin före detta hustru AA gemensam vårdnad om sonen DA. DA har diagnostiserad autism och utvecklingsstörning. Försäkringskassan beviljade genom beslut den 12 januari 2005 AA helt vårdbidrag för DA från och med oktober 2004 till

och med februari 2013 (bilaga 1). SA och AA skiljde sig i augusti 2005. I februari 2006 började DA bo växelvis varannan vecka hos sina föräldrar.

Den 28 november 2006 ansökte SA om vårdbidrag för sonen DA (bilaga 2). SA nekades vårdbidrag för DA genom ett beslut från Försäkringskassan den 1 februari 2007 (bilaga 3). Av beslutet framgår att Försäkringskassan efter utredning funnit att SAs ansökan om vårdbidrag för DA inte kunde beviljas eftersom barnets mor var beviljad vårdbidrag för honom. DA var folkbokförd på moderns adress. Försäkringskassan kan enligt 8 § lagen (1998: 703) om handikappersättning och vårdbidrag bevilja vårdbidrag endast till en förälder, varför ansökan om vårdbidrag inlämnad av SA avslogs.

Lagen om handikappersättning och vårdbidrag

Av 8 § lagen om handikappersättning och vårdbidrag framgår att en förälder har rätt till vårdbidrag för barn till och med juni månad det år då barnet fyller 19 år om barnet på grund av sjukdom, utvecklingsstörning eller annat funktionshinder behöver särskild tillsyn och vård under minst sex månader, eller det på grund av barnets sjukdom eller funktionshinder uppkommer merkostnader.

Av 18 § samma lag framgår att om båda föräldrarna till ett barn, för vilket de har rätt till vårdbidrag, är berättigade till sådant bidrag utges bidraget till den förälder som står för den huvudsakliga tillsynen och vården av barnet. Om båda föräldrarna begär att bidraget delas upp, skall dock hälften av vårdbidraget betalas till var och en av dem om båda tar del i vården om barnet.

Endast en av föräldrarna kan alltså få *rätt* till vårdbidraget. *Utbetalningen* av vårdbidraget kan delas mellan föräldrarna, men bara så länge den som har rätten till vårdbidraget medger detta.

Antalet betalningsmottagare av vårdbidrag var enligt Försäkringskassan omkring 38 100 år 2005. Av dessa var andelen kvinnor 88 procent.

Eftersom AA, DAs mamma, tidigare fått rätt till vårdbidraget och inte medger en delning av detsamma får hon fortsättningsvis behålla bidraget efter det att AA och SA separerat. Detta trots att DA efter separationen bor lika mycket hos båda föräldrarna och föräldrarna delar lika på vårdsnaden av honom.

Bestämmelserna framstår som neutrala men missgynnar i praktiken särskilt män eftersom det vid en separation mellan olikkönade vårdnadshavare oftast är kvinnan som sedan tidigare ansökt och erhållit rätten till vårdbidraget.

Om kvinnan inte medger en delning av vårdbidraget trots att barnet bor växelvis hos vårdnadshavarna och de delar lika på omvårdsnaden av barnet försätts mannen i en sämre situation, vilket också inträffat i SAs fall.

Indirekt könsdiskriminerande tillämpning av lagstiftningen

Eftersom förutsättningarna att dela på utbetalningen av vårdbidraget i enlighet med 18 § lagen om handikappersättning och vårdbidrag inte förelåg i det aktuella fallet - dvs. båda föräldrarna var inte överens om en delning av utbetalningen - hade Försäkringskassan att enligt samma bestämmelse ta ställning till vem av föräldrarna som stod för den huvudsakliga tillsynen och vården av DA. Försäkringskassan lät därvid den omständigheten att DA var folkbokförd på moderns adress vara utslagsgivande i bedömningen av vem av föräldrarna som stod för den huvudsakliga tillsynen och vården (jfr bilaga 3).

Enligt Diskrimineringsombudsmannen har Försäkringskassan - genom att grunda sitt avslagsbeslut på DAs folkbokföringsadress - tillämpat ett kriterium eller förfaringssätt som framstår som neutralt men som i praktiken särskilt missgynnar män. Det är vanligast förekommande att barnet efter föräldrarnas separation fortsätter att vara

folkbokfört hos sin mamma även om barnet bor växelvis hos båda föräldrarna. Bland de barn vars föräldrar separerade under år 2006 var 77 procent folkbokförda med sin mamma och 23 procent med sin pappa, enligt uppgift från Statistiska Centralbyrån, SCB (bilaga 4). Försäkringskassan uppskattar att cirka 2 100 barn till föräldrar som får vårdbidrag bor växelvis med båda sina föräldrar (sid 5 och 6 i Försäkringskassans dokument "Förslag till ändring i lagen om handikappersättning och vårdbidrag", bilaga 5).

Den 19 mars 2007 överklagade SA Försäkringskassans beslut att inte bevilja honom vårdbidrag. Genom dom meddelad den 29 februari 2008 avslog länsrätten SAs överklagande (bilaga 6). SA överklagade länsrättens dom till kammarätten vilken nekat honom prövningstillstånd.

GRUNDER

Försäkringskassan har genom att hänvisa till DAs folkbokföringsadress och därigenom neka SA vårdbidrag för sin son brutit mot förbudet mot indirekt könsdiskriminering i 3 § p 2 och 11 § DFL.

Av 3 § DFL framgår att med indirekt könsdiskriminering avses att en enskild person missgynnas genom tillämpning av bestämmelser, kriterier eller förfaringssätt som framstår som neutrala men som i praktiken särskilt missgynnar personer med ett visst kön.

Av 11 § DFL framgår vidare att diskriminering som har samband med kön är förbjuden i fråga om socialförsäkringen och anslutande bidragssystem.

BEVISNING

JämO förbehåller sig rätten att senare inkomma med bevisning.

Marie Nordström

Jur. kand.

BILAGOR

Försäkringskassans underrättelse om beslut den 12 januari 2005 att bevilja AA helt vårdbidrag för DA (bilaga 1)

SAs ansökan om vårdbidrag avseende DA den 20 november 2006 (bilaga 2)

Försäkringskassans beslut den 1 februari 2007 att avslå SAs ansökan om vårdbidrag för DA (bilaga 3)

Uppgift från Statistiska Centralbyrån (bilaga 4)

Försäkringskassans förslag till ändring i lagen om handikappersättning och vårdbidrag, lämnat till regeringen i juni 2005 (bilaga 5)

Dom från länsrätten (bilaga 6)

Ansökningsavgift om 450 kr kommer att sättas in på tingsrättens pg-konto 814008-9.